

...hogy egymáshoz simulhasson több etnikum folklórja – ahhoz türelem, képzelőerő, sok ötlet kell. (Fotó: Karnok Csaba)

Kezdjük ezúttal a végén. Az én gyerekkoromban még volt regölés a szülőházamban, Nyugat-Dunántúlon, így ha Berecz András semmi mást nem csinál a dómszínpadon, mint azt énekl el, hogy „Kelj föl, gazda, kelj föl,/ szállott Isten házadra/ sereged magával,/ vetett asztalával,/ tele poharával./ Rejtököm, régi törvény,/ haj, regő, rejtem,/ azt is megengedte/ a nagy Uristen... – akkor is nyert ügy ez az idei néptáncgála. De vessük le fegyelmetten a személyes elfogultságokat, s nézzük szigorúan: mi a vonzereje a Kerek egy esztendő... című szabadtéri táncjátéknak?

■ Mert van vonzereje, ezt a legszigorúbb ítésem sem tagadhatja, s nemcsak a közönség reakcióiból lehet kiolvasni, hanem színházszakmai mérőszámokból is nyugodtan bevethetők. A nagy színpadot leszűkítette – amennyire nem volt ez zavaró – Zeke Edit a kulisszák, így kelt egy impozáns tömeghatás – amelyhez persze mégis többszáz táncos kellett. Diószegi László rendező-koreográfus kellő arányérzékkel komponálta kompakt egésszé koreográfus-kollégái – Foltin Jolán, Neuwrth Annamária, Zsuráfszky Zoltán, Stoller Antal, Román Sándor – táncait, Berecz András énekeit, a külföldi együttesek bemutatóit. Ez nem könnyű. A táncjáték dramatikussá ívet a magyar táncosok által előadott, az évszázadokhoz kötődő népszokások és táncdalok egymásutánja adta – januártól karácsonyig, téltől télég. Hogy ezekhez zökkenőmentesen kötődhesen a külföldiek eltérő stílusú produkciója, hogy egymáshoz simul-

Kerek egy esztendő... Néptáncgála a dómszínpadon

hasson több etnikum folklórja – ahhoz türelem, képzelőerő, sok ötlet kell.

Ritmosos, változatos, erős atmoszférájú, minden érzékszervünket mozgósító hatású játék, zenés táncszínházi előadás kerekedett a Kerek egy esztendőből. A regölés rokon, a moldvai csángóknál szokásos hejgetéssel indult a játék: ez a búza élet-történetét a mag elvetésétől a kenyér elkészültéig elmondó szöveg az újévet köszöntő. A tiganescát táncoló fiúk ostordurrogatása utáni csöndben Berecz András szép szava elérte a lelket: „A jó Márja öröme magikot!” Eztán a Brassóban kinőtt jegenyefácska énekével igyekeztünk a tavaszba, a maszkos busók vad táncát követően a kiszebábú égetésén át jutottunk a gyerekek ellenállha-

A tánc öröme

atlan tavaszi táncáig, a Szege, a Borica és a Szászorszép Gyermekház tagjainak előadásában. Berecz pakulár nótája, a juhbemérés eredményhirdetése, a vetélkedő gazdák fergeteges verbunkja után következett az első rész szép fináléja: kalotaszegi csárdás és szapora. A máso-

di rész a Szent Iván-napi énekekkel és a tűzgrással már a nyár – illetve ide a külföldiek aratási szokásokat idéző betétszámok. Professzionális csapat a szlovák együttes, de tetszett a románok, székelyek, szerbek, törökök produkciója és a holland fapipók is. Az ősz szüreti föl-

vonulással köszöntött be a színpadon, eszközös táncokkal, oláhos lezárással – és eljött a regölés ideje.

Berecz András volt a játék első számú hatáskelője, kulcsfigurája. Ellenállhatatlan. Gyönyörűen énekel, csodás szövegejtéssel, mondókát mond átsütő empátiával, úgy közvetíti a népi hűmört, hogy a fapofák is meg-elevenednek s nevetnek egyet. Elemi előadói erő árad belőle, lejön a színpadról és betölti a hatalmas nézőteret. Reggeltől estig elhallgatná az ember – és este-től reggelig megint; az egyéni tehetség, sokoldalú művészt minden előadói megnyilvánulásában érezni a tartásos, vonzó személyiséget. A közvetítésével élénk kerülő népművészi szépségek valószínűleg azért mutatják meg magukat teljes odaadással, mert „megérzik” az ő teljes odaadását.

Rossa László az évek és táncjátékok során át fejlesztett sajátos átdolgozó-szerzői stílust, zenéi speciálisan ide valók a dómszínpadra; az eredetivel tisztelettel és egyszerűen improvizatív fölénytel bábó, hatásos muzsikák a Méta és a Hegedős együttes professzionális előadásában szolgálták a táncjátékot.

A két gálaest, a pénteki és a szombati, valamint a délutáni tarka utcai táncok sora zárta az idén is kiválóan szervezett, a város hírértetését sok országban öregbítő, 15. Szegedi Nemzetközi Néptáncfesztivált.

Sulyok Erzsébet

Avar-szláv temető

Befejeződtek a kehidakustányi ásások, melyek során a régészek újabb bizonyítékokat találtak arra, hogy a IX. században együtt, sőt összeolvadva éltek avar és szláv népek Zala megyében. A településen napvilágra került avarokori leletek annak a kérdésnek a megválaszolását is segítik, hogy az avarok megérték-e a honfoglalás időszakát, és milyen

mértékben váltak a magyar-ság részévé. A zalaegerszegi Göcseji Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének munkatársai a második avarokori temetőt tárták fel a községben, mind ez ideig azonban még soha nem találtakunk a két nép temetkezési szokásainak keveredését.

■ Változás a Szabó családban

Ferkó rendez

Hosszú éveken át – egészen haláláig, 1988-ig – László Endre rendezte a mindennapjainkról szóló kis epizódokat, Bandiról, Laciról, Icuról, az ő szüleiéről, házastársaikról, gyerekeikről, szomszédaikról – szóval rólunk. Hét esztendőn át Bozó László rendező neve fémjelte az adásokat. Am ő idén nyáron hosszabb időre Kanadába utazott, így valakinek sürgősen át kellett vennie a rendezést. Meghozza olyan valakinek, aki jól ismeri a játék stílusát, a szereplő színészek erejét és rigolyait egyaránt.

Petrik József elejétől fogva játszik a Szabó családban. Ő Ferkó, a részeges Zsiga fia, „Laci apu” fogadott gyereke, a mindenki által kicsit kényeztetett, szemmel tartott rokon. Immáron egy hónapja ő rendez a rádióban a Szabó családot. Ha Ferkónak is írtak az aktuális epizódba szerepet, akkor a rendezői széket Major Anna, a dramaturg ül be helyette, amíg ő mikrofonszóval van. Ők ketten, mármint Petrik József és a dramaturg Major Anna úgy dolgoznak együtt, mint egy összezokott házaspár. Apró kis morgásokból, félszavakból tudják, egyetért-e a másik az ötletével, vagy éppen halás a közbeszólásért.

Petrik József úgy rendez, hogy nem rendez. A színészek, a stúdió előtt, kezükben az éppen felveendő rész szövegével jelenésükre várva mormolják a szerepüket. A mikrofonnál már úgy

Ha egy esztendőben 52 hét van és az 1883-at elosztjuk vele, akkor 36-ot kapunk. Nem számítanóra! A Szabó család. Igen, már az 1883. részt hallhatjuk.

mondják – persze olykor beleévezve az írott szövegbe – mintha éppen akkor és ott velük történe, amiről beszélnek. A rendező alig-alig kapcsol át a technikai helyiségből a stúdióba. Szinte egyhuzamban felveszik a felvétel jelenetét. Néha ugyan beszél: – Ne izgulj! Csak nyugodtan... És ez nem vicc. Moór Marianna, Benkő Gyula, Zenthe Ferenc, Mednyánszky Ági, Csúrka László, Győri Ilona, és a többiek is, mind, akik már ezerszázalékosan bizonyították Szabók bőrében, minden felvételt új feladatként, új próbatételként élnek át.

Petrik József elmondta, azért nem zaklatja a kollégáit holmi rendezői allűrjeivel, mert ő maga is tudja, színészként, hogy ha bíznak az ember szakmai felkészültségében, tehetségében, sokkal többet tud adni, mint amikor feltételezik róla, hogy szükség van irányításra. Persze, ez nem mindig érvényes, de ennél az összezokott csapatnál ez a legjobb rendezői módszer. (MTI – Press)

Ny. M.

Privatizációs számvetés

A privatizációs bevételek az év első felében elérték a 26,96 milliárd forintot, miközben a kiadások 28,27 milliárd forintot tettek ki – állapítja meg az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. első fél évről szóló összefoglalója. A privatizációt az első felév során két szervezet, az Állami Vagyonügynökség és az Állami Vagyonkezelő Rt. végezte, tevékenységüket június 16-ától az ÁPV Rt. vette át.

Az év első hat hónapjában értékesítésből és vagyonhasznosításból 19,8 milliárd forintos privatizációs bevétel keletkezett, osztalékból pedig 3,1 milliárd forint folyt be. Egyéb forrásból 3,9 milliárd forint érkezett.

Az értékesítéseken belül 8,1 milliárd forint névértékű kárpótlati jegy volt, 2,7 milliárd forint pedig E-hitel, illetve a hozzá kapcsolt részletfizetés. A készpénzes bevételek összesen 15,9 milliárd forintot tettek ki.

A privatizáció előkészítésére a vagyonkezelő szervezetek összesen 749 millió forintot fordítottak. A vagyonkezelési költségek 2,8 milliárd forintot, a saját működés költségei 2,5 milliár-

dot tettek ki. A reorganizációs feladatok 4 milliárd forintot emésztettek fel. Befektetési alapok, illetve társaságok alapítására 2,1 milliárd forintot kellett költeni, garanciális kiadásokra pedig 1,8 milliárdot. A jogszabályok által meghatározott befizetési kötelezettségek szerint a privatizációs szervezettek a költségvetésbe 990 millió forint osztalékot fizettek be. Az alacsony kamatozású államadósság csökkentésére 2,7 milliárdot kellett fordítani.

Az állam vállalkozói vagyona könyv szerinti értéken 1599,9 milliárd forint volt a június 30-ai állapotok szerint. Ennek közel 78 százaléka privatizálható vagyon, ami 1245 milliárd forintot tesz ki könyv szerinti értékben, 21 százalék – 341 milliárd forintnyi – pedig a tartós állami tulajdoni körbe tartozó vagyon. Állami vállalatokban testület még meg további 4,14 milliárd forint, és értékesítésre vár 9,6 milliárd forintnyi, a cégektől elvont vagyonelem. Az ÁPV Rt.-hez június 30-án 8 állami vállalat és 732 gazdasági társaság tartozott. (MTI)

■ Kezdjük egy alapfogalommal: mi tulajdonképpen a prosztata, azaz a dűlmirigy. A gesztenyeformájú és -nagyságú ivarszerv a húgyhólyag alatt helyezkedik el, a húgycső kezdeti szakaszát veszi körül. Az ondóváladék ürülését szabályozó mirigy, amely a férfiak változó korában növekedésnek indulhat. Ennek oka az, hogy enyhe hormoneltolódás jön létre a szervezetben, megváltozik a hím és női jellegű hormonok aránya. A normális 30-40 grammról akár 200-250 grammra is megnövekedhet a mirigy, összeszorítva a húgycsövet, illetve deformálva az alsó húgyutakat. Eddig nem tapasztalt tünetekre figyelhet föl ilyenkor a beteg: vékonyabb, sárga, erősebb sugárban üríti a hólyagját, emiatt az egész folyamat tovább tart. Idővel gyakrabban érzí szűkület, hogy kimenjen, sőt északra többször is fölébred a vizeleti inger. A kialvatlan, rosszkezdő betegek többsége már fölkeresi az orvost. Klasszikus esetben a tanyán, magányosan élő idős emberé, aki két hónapig is szenved a súlyosabb formától, mikor a vizelet elakad, saját jószántából azonban mégsem fordul orvoshoz. Aki megvárja a teljes vizeleti képtelenséget, azt csak káttérrel lehet megszabadítani a feszítő kintoktól, s aligha kerülheti el a műtétet. Fenyegetnek a szövődmények is: a vizelet pangás veselégtelenséghez, kőképződéshez, gyulladásokhoz vezet. Ha mégsem, akkor sem biz-

■ Ha megnövekszik a dűlmirigy Szűrővizsgálat - 50-en túli férfiaknak

A férfiak prosztata megbetegedése világszerte egyre gyakoribb: a statisztikák szerint az előfordulási arány alapján mindenütt a második, harmadik helyre került. Hazánkban különös gondot jelent, hogy mind a jó, mind pedig a rosszindulatú elváltozást későn ismerik föl, a betegség késői stádiumában kerülnek orvoshoz. Mindez munkakiesést, a kezelés költségeinek növekedését, és a gyógyulás reményé-

nek gyöngülését jelenti. A WHO égisze alatt működő Nemzetközi Prosztata Tanács fölkérésére néhány éve megalakult a Magyar Prosztata Kör, amely az idén egy országos szűrési programot indított útjára. Ebben részt vesz a szegedi urológiai klinika is. A betegségről, a korai felismerés jelentőségéről dr. Kiss Attila klinikai főorvossal, megbízott intézetvezetővel beszélgettem.

A mirigy bármely részén kialakulhat rosszindulatú, rákos elfajulás is, amely okozhatja ugyanezeket a tüneteket, de panaszmentesség mellett is létre jöhet a betegség. A rendszeres ellenőrzés, a korai felismerés tehát mindkét esetben fontos. A jóindulatú elváltozás növekedési ütemét, többé-kevésbé igazolható módon, csökkentik bizonyos tartósan szedhető, ám meglehetősen drága gyógyszerek, sőt részben képepek vissza is fejleszteni a mirigyállományt. Olykor tehát a műtét is elkerülhető. Ha mégsem, akkor sem biz-

tos, hogy a hasi operációt választja az orvos. Tíz-tizenöt éve ugyanis már húgycsővön keresztül, endoszkópos műszerrel is el tudják távolítani a megnövekedett mirigyet, ha nem túlságosan nagy méretű. Ugyancsak húgycsővön belüli eljárás, amikor melegegítés, fagyasztás révén távolítják el a sejteket, hátránya, hogy szövettani eredményhez ilyenkor nem lehet jutni. A rosszindulatú elváltozás korai felfedezése esetén úgynevezett radikális műtétet szintén gyógyítható a betegség. A későn fölismert rákon teljes gyógyító műtéttel

nem tud úrrá lenni az orvos-tudomány: ilyenkor kiegészítő gyógykezelést alkalmaznak, amely a betegséget csak részben fejleszti vissza, bizonyos időre.

Hogyan befolyásolják a beavatkozások a potenciát? A jóindulatú elváltozások esetén a műtétek következtében lényegében nem változik meg a meglévő nemző-képesség, csak igen kis százalékban csökkenhet. A korai, teljes daganattávolító műtét után 50-70 százalékban maradhat meg a a férfiak potenciája, az előrehaladott, súlyos esetekben azon-

ban olyan hormonkezelést alkalmaznak, amely impotenciához vezet.

Ezek után minden férfi számára világos lehet a tét: mi történik, ha nem figyel a kezdeti jelekre, vagy ha betöltötte 50. évét, nem él a most fölkinált lehetőséggel. A szegedi urológiai klinika, amely egyben kórházi osztály is, várja a kérésre jelentkező férfiakat. Időpontot lehet egyeztetni telefonon is, a vizsgálatokat kedden és csütörtökön, reggel 7-től 10-ig végzik el. Az ingyenes és fájdalommentes szűrés a prosztata végbél felőli tapintásból, laboratóriumi vizelet- és vérérvizsgálatból áll, amelynek alapján lehetőség van a daganatos elváltozás korai felismerésére is.

Az áprilistól zajló program egész évben tart Szege-den, tehát továbbra is várja az intézet főként az ötvenen túli férfiak jelentkezését. S egyben azt tanácsolja a főorvos, hogy ez a korosztály és az idősebbek, még ha nincsenek is panaszuk, két-három évente vegyenek részt szűrővizsgálaton.

Chikán Ágnes